

DANSK FRILUFTSLIV

MEDLEMSBLAD FOR
DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV
NR. 54, JUNI 2003

DANSK FORUM FOR NATUR- OG FRILUFTSLIV

Formand:

Johnnie Bøtke Laursen
Vinkelvej 28, 8800 Viborg
tlf. 86 67 65 64
jblaursen@mail.tele.dk

Kasserer:

Erik Jegsen
Th. Bangsvej 15, Flemløse
5620 Glamsbjerg
tlf. 64 72 26 73
jegsen@privat.dk

Sekretær:

Jesper Lind Nielsen
Svendborgvej 15,
5762 V. Skerninge
tlf. 51 51 42 04
thor_dk@hotmail.com

Friluftsbogklubben:

Carsten Damsgaard
Varnæsvej 750, Bovrup
6200 Aabenraa,
tlf. 74 68 11 34
cdamsgaard@privat.dk

Mads Brodersen

Kirkestræde 5
5466 Asperup,
tlf. 64 48 15 85
mcbrodersen@mail.dk

Louis Sørensen

Fåborggade 21 st. th.
8000 Aarhus C,
tlf. 26 83 54 14
louischarles1974@hotmail.com

Grafisk tilrettelægning:

Kristian Dueholm Jessen
Gadbjergvej 6, 7321 Gadbjerg

Redaktion:

Carsten Damsgaard (ansvarsh.)
Terkel Berg-Sørensen

Hjemmeside:

www.danskfriluftsliv.dk

Forsidefoto: Reiner Merke

ISSN 0909 - 0614

FORMANDEN HAR ORDET

Af Johnnie Bøtke Laursen

Tak til deltagerne i årsmødet og seminaret på Institut for Idræt i København.

Årsmødet betød farvel til Thorben Lundø og Søren Wilberg i bestyrelsen. Begge fortjener en stor tak for deres indsats – og de er begge så heldige, at denne indsats har været meget synlig i DFNF – henholdsvis med blad og hjemmeside.

Thorben har været med i kredsen om Dansk Friluftsliv i næsten 10 år. Heraf mere end tre år som redaktør. Thorben har

med stor ivrighed forfægtet det synspunkt, at bladets standard skulle være høj – både indholds- og layoutmæssigt. Medlemmerne kan takke Thorben for at have givet ikke mindst bladets udseende et stort lift – og dermed også været med til at åbne DFNF udadtil for andre. Årsmødet konstaterede, at det var vigtigt, at vi også fremover fastholder denne høje standard, selv om det er dyrt og resursekrævende.

Udover bladet har Thorben ofte været DFNF's mand i Friluftsrådet og andre politiske sammenhænge. Fra min side

FORENINGENS FORMÅL

Foreningens formål er at skabe, udbygge og vedligeholde kontakt imellem personer, der arbejder med vejledning og undervisning i natur og friluftsliv.

Foreningen skal arbejde for at styrke danske naturoplysnings- og friluftslivstraditioner i samarbejde med vore nordiske nabolande med det formål at skabe harmoni mellem menneske og natur såvel som mellem mennesker.

Dansk Friluftsliv udgives af Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv og udkommer fire gange årligt:

nr. 55	okt.	2003	deadline	1. sept.
nr. 56	dec.	2003	deadline	1. nov.
nr. 57	mar.	2004	deadline	1. feb.
nr. 58	juni	2004	deadline	1. maj

Annoncering koster:

hel side	1000 kr. ekskl. moms
halv side	650 kr. ekskl. moms
kvart side	400 kr. ekskl. moms

skal der lyde en stor tak til Thorben for det store stykke arbejde han har gjort. Søren har været med i en kortere periode, over tre år, men har været den, der har ført DFNF ind i cyberspace. Vi har fået en flot hjemmeside og en stor del af vores kommunikation foregår på Nettet i dag. Det har været et utroligt vigtigt stykke arbejde, der ligesom Thorbens med bladet har været med til at åbne DFNF udadtil. Tak for det, Søren. Til erstatning for Thorben og Søren har vi fået Mads Brodersen og Louis Sørensen. Lone Nielsen blev valgt som suppleant. Vi håber at kunne trække på alle tre i det kommende år. De præsenterer sig selv andetsteds i bladet, så herfra skal blot lyde et velkommen i bestyrelsen. Tak til oplægsholdere og deltagere i seminaret om mandagen. Netop som et samtale- og samarbejdsforum viste seminaret sin berettigelse og det at skabe disse rum er en af hovedopgaverne for DFNF. Også seminaret refereres andetsteds i bladet. Og når vi nu er ved DFNF's hovedopgaver skal jeg lige nævne, at vore initiativer på både havkajak- og kano-områderne bærer frugt. Havkajaksamrådet har lige fået oprettet sin hjemmeside www.havkajaksamraad.dk og Kanosamrådet skal have sit andet møde i september efter en god start her i foråret.

God sommer! Og husk Fri-luftsrådets amtsrepræsentation i dit amt – måske er der brug for dig!

HAVKAJAKSEMINAR 2003

DANSK HAVKAJAKSAMRÅD INDBYDER TIL
HAVKAJAKSEMINAR FOR INSTRUKTØRER,
ROERE OG ANDRE INTERESSEREDE

Temaerne på dette års seminar vil bl.a. være:

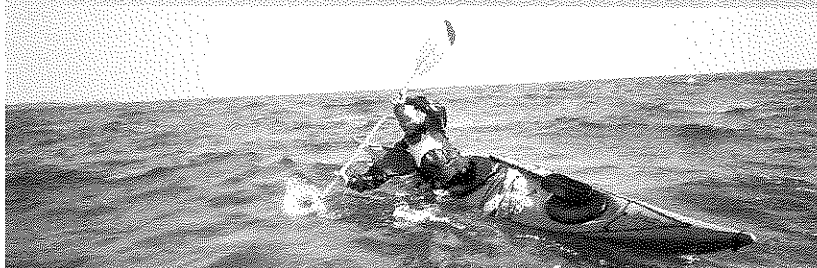
- havkajakvejlederniveauet
- pædagogik og eksamination ved uddannelse
- metodik til eskimoruller
- kajaktyper til undervisningsbrug
- sikkerhedsudstyr til havkajak
- havkajak og kulturformidling
- ansvar og jura. Forsikringssspørgsmål

Seminaret afholdes på Skarø i det sydfynske øhav fra fredag d. 29.8. til søndag d. 31.8.

NÆRMERE INFORMATION

Se Dansk Havkajaksamråds hjemmeside:
www.havkajaksamraad.dk

Tilmelding til seminaret sker til
Lenze Middelberg på tlf. 6254 1920 eller via
e-mail på lenze@havkajakcenter.dk

REFERAT FRA GENERALFORSAMLINGEN

Af Freddy Skovbo. Redigeret af Carsten Damsgaard

Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv afholdt generalforsamling søndag den 27. april 2003 på Institut for Idræt. Her følger referat af generalforsamlingen:

1. Valg af dirigent og referent

Søren Andkjær blev valgt til dirigent og Freddy Skovbo som referent.

2. Bestyrelsens beretning

Johnnie B. Laursen indledte som formand bestyrelsens beretning. Der kan i den forbindelse henvises til „Formanden har ordet” i sidste nummer af Dansk Friluftsliv.

Sekretæren Jesper L. Nielsen fortalte, at der p.t. er 261 medlemmer. I år er der indtil videre indmeldt 30 nye medlemmer. Carsten Damsgaard fortalte lidt om bladet og den redaktionelle situation. Hvilke behov har vi i foreningen i forhold til bladet? Den redaktionelle situation er status quo i forhold til sidste årsmøde. Der efterlyses medlemmer, der har lyst til at engagere sig i bladarbejdet!

Webmaster Søren Willeberg havde et indlæg om foreningens hjemmeside. Der er en stigning i brugen af hjemmesiden. Problemer med at få siden opdateret. Også her efterlyses idéer til udviklingsmuligheder samt „medarbejdere”. Thorben Lundø fortalte lidt

om arbejdet i forhold til Friluftsrådet. Det er meget vigtigt, at vi deltager og engagerer os for at få indflydelse i Friluftsrådet. Et fokusområde i fremtiden bør være vore amtsrepræsentanter.

Dernæst var der diskussion om bl.a. følgende punkter:

Bæredygtighed i friluftsliv og turisme.

Mulighed for samarbejde indenfor klatreområdet. Dette kan opnås ved at skabe et nyt „klatre-samråd” måske specielt på træklatreområdet.

En levende og spændende hjemmeside er god, men det dur slet ikke, hvis den er død. Der kom en del forslag til hjemmesiden. F.eks. at søge Friluftsrådet om midler til at ansætte en professionel og debat om hjemmesiden skal være „intim” eller mere bred og uadrettet.

Enighed blandt deltagerne, at vi har et flot blad, der meget gerne skal holde standarden. Bladet er blevet bredere og mere teksttungt, hvilket ses som en positiv udvikling. God idé ind imellem at der også er lidt mere „letfordøjelige” artikler, tips etc.

Forslag om at sende bladet ud til kommunernes biblioteker for at skaffe flere abonnenter.

Bestyrelsens beretning blev derefter godkendt uden indvendinger.

3. Regnskab

Erik Jegsen gennemgik som kasserer foreningens regnskab som balancerer snævert. Se evt. sidste blad. Regnskabet blev enstemmigt godkendt.

Årets budget ser ud til af give et lille underskud i 2003.

Debat om det korrekte i at budgettere med underskud.

Der kom en del idéer på banen som f.eks.

- at spare porto på forsendelsen af blade til Norge og Sverige
- flere annoncer i bladet
- afholde kurser med „gratis” instruktører, der så kunne bidrage til foreningens kasse
- forhøje kontingentet fra 2004
- sælge flere abonnementer på bladet til f.eks. institutioner, biblioteker og foreninger
- påvirke Friluftsrådet til større driftstilskud
- skubbe betalingen af det sidste blad i år til 2004
- søge tipsmidler til et temanummer af bladet.

Et let revideret budget, hvor der ikke forekommer et minus på bundlinjen, blev enstemmigt anbefalet.

4. Fastsættelse af kontingent

Forslag fra bestyrelsen om at kontingentet i 2004 stiger med 50 kr. for alle medlemskategorier. Endvidere fjernes ordningen med rabat det første medlemsår. Forslaget blev enstemmigt vedtaget.

5. Ingen indkomne forslag

6. Valg til bestyrelsen

Johnnie, Carsten og Thorben var på valg. Johnnie og Carsten var villige til genvalg, mens Thorben ikke ønskede at stille op igen. Derudover ønskede Søren at træde ud af bestyrelsen midt i en valgperiode. Der skulle således vælges i alt fire bestyrelsesmedlemmer. Tre medlemmer for to år og ét medlem for ét år. Valgt blev Mads Brodersen, Louis Sørensen samt Johnnie B. Laursen og Carsten Damsgaard. Bestyrelsen konstituerer sig endeligt på førstkommande møde.

7. Lone Nielsen blev valgt som suppleant

8. Dan Pantan og Janni Nielsen blev genvalgt som revisorer

9. Henning Madsen blev genvalgt som revisorsuppleant

9.1 Bogklubben

Her fik den selvstændige forening Friluftsbogklubben aflagt beretning og regnskab. Bogklubben solgte i 2002 192 bøger og havde et overskud på 3000 kr. Carsten Damsgaard blev formelt genvalgt som formand og kasserer. Revisorerne Lars Ottosen og Tom Hansen blev også genvalgt.

10. Eventuelt

Tak til Thorben Lundø for seks års virke i bestyrelsen. Specielt for at bladet har fået den kvalitet som det har. Også tak til Søren Willeberg for hans tid i bestyrelsen, hvor han primært har stået for opstarten af hjemmesiden.

KURSUS I FRILUFTSLIV

Af Thorben Lundø

KURSUS I FRILUFTSLIV OG SEJLADS FOR NATURVEJLEDERE MED FLERE

Mandag den 4. august til tirsdag den 5. august udbydes der på Houens Odde et kursus i friluftsliv og sejlads. Kurset vil give en solid introduktion i brugen af havkajak, meginjolle eller smakkejolle. Der arbejdes med tekniske, sejladsmæssige færdigheder, egenfærdigheder, sikkerhed og gruppesejlads, vind og vejr, navigation og meget mere. Udstyret og fartøjerne vi bruger vil også blive gennemgået.

Kurset indeholder en hel del basisfriluftsliv og vi bor i telte og laver mad over åben ild under kurset. Undervejs vil vi diskutere og se eksempler på hvordan sejlads kan spille sammen med/ bruges i naturvejledning. Desuden vil eksempelvis snorkeldykning m.m. kunne indgå i kurset. Pris: 1350 kr. Deltagerantal: 15-20.

Hvis der er for få tilmeldte til en af fartøjstyperne, så vil det fartøj udgå af kurset og det er ikke sikkert man kan prøve det andet fartøj.

Tilmelding:

Senest den 15. juni til naturvejleder Lars Borch, Ryesgade 7, 8680 Ry, tlf: 86898888, Mail: larsborch@tdcadsl.dk.

Undervisere:

Naturvejleder Torben Bürgel Nielsen, Smakkecentret på Strynø og naturvejleder Lars Borch ansat af Ungdomsringen og Efterskoleforeningen.

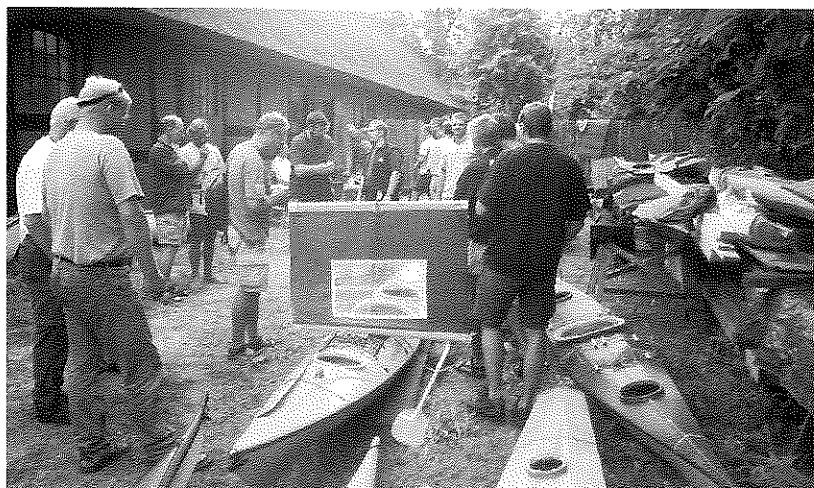
Kursusleder:

Naturvejleder Thorben Lundø, KFUM, Houens Odde.

Andet:

Man vælger inden kursusstart om man vil fokusere på havkajakken, meginjollen eller smakkejollen.

Man får dog også mulighed for at prøve de andre fartøjer.

NYE ANSIGTER I BESTYRELSEN

DE TO NYE MEDLEMMER AF BESTYRELSEN SAMT DEN NYE SUPPLEANT PRÆSENTERER HER SIG SELV

Mads Brodersen. Nyt bestyrelsesmedlem:

Jeg er 32 år og højskolelærer på Båring Højskole. Her har jeg hovedsageligt mine timer på linien „Natur og friluftsliv”. Vi dyrker friluftsliv i bred forstand, men mine særlige områder på højskolen er sejlads og kystkultur. Min søfartsuddannelse tog jeg på skoleskibet Danmark. Senere uddannede jeg mig til tømrer. Efter svendeprøven stak jeg igen til søs for i ca. 10 år at sejle på socialpædagogiske skibsprojekter. Endvidere har jeg i mange år dyrket gymnastik, sejlsport og arbejdet med handicapidræt. Vinteren 2002/2003 afsluttede jeg studiet i almen ungdomspædagogik ved DPU, hvor jeg specielt interesserede mig for brugen af ude- og friluftsliv i arbejdet med unge. Jeg er især optaget af mulighe-

derne for at styrke forudsætningerne for læring og udvikling via friluftslivet. Jeg har dyrket friluftsliv på mange forskellige planer så længe, jeg kan huske og har altid fundet glæde derved.

Afslutningsvis vil jeg takke for valget og meddele, at jeg ser frem til at yde en indsats i foreningen.

Louis Charles Sørensen. Nyt bestyrelsesmedlem:

Jeg er 28 år og kommer fra Århus. Er uddannet tømrer og snedker. Har arbejdet og boet i Iluissat i Grønland i fire år. For øjeblikket er jeg studerende på den étårige uddannelse til friluftslivvejleder på Viborg Seminarium. Det er via studiet i Viborg, at jeg er kommet i forbindelse med Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv. Min fritid går med vandre-, ski- og kajakture og enkelt friluftsliv.

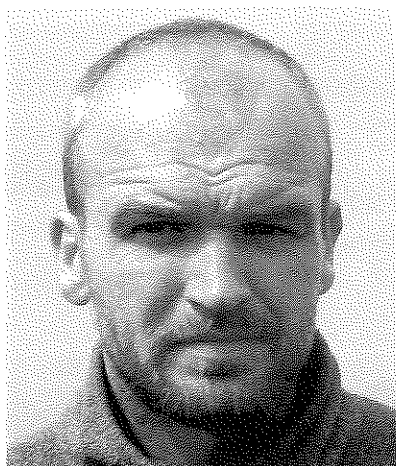
Lone Nielsen. Ny suppleant:

Det lå ligesom lidt i luften, at der skulle en kvinde og gerne en studerende ind i bestyrel-

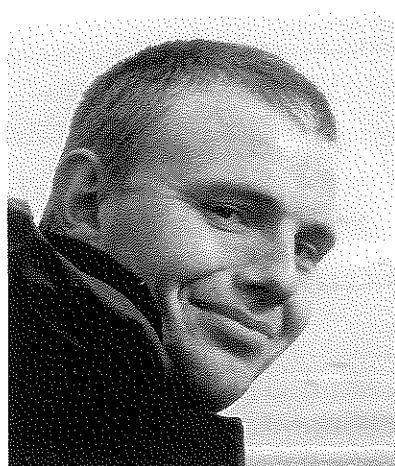
sen, og så blev det mig. Jeg læser på det étårige studium i friluftsliv på Københavns Universitet med fordybelsesområde i træklattring. Jeg har trods afstanden og kæreste i Århus valgt at tage min uddannelse i København. Mange opfatter mig som jyde helt ind i sjælen, og jeg vender også tilbage til Århus efter endt uddannelse.

Jeg har kun været medlem af DFNF i dette år, og meldte mig ind efter at have læst et nummer af det utrolig inspirerende medlemsblad.

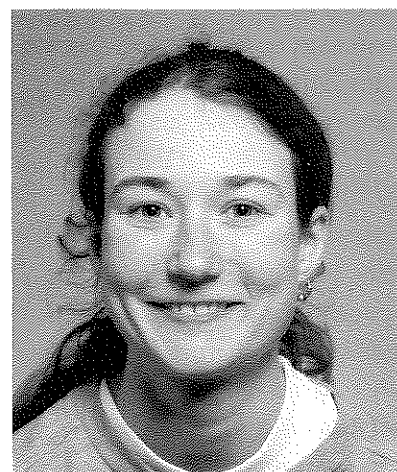
Min interesse for friluftsliv startede nok allerede som barn gennem mange års medlemskab af FDF. Gennem mit 30-årige liv har jeg nydt friluftslivet på mange områder: kano-, vandre- og cykelture, skiløb, mountainbike og roning. Jeg er uddannet folkeskolelærer, men håber med friluftslivvejlederuddannelsen i rygsækken, at få et arbejde med mere „natur i“.

Mads Brodersen

Louis Charles Sørensen

Lone Nielsen

SEMINAR OM FRILUFTSUDDANNELSER

*Refereret af IFI-studerende
Redigeret af Carsten Damsgaard*

Årets seminar blev afholdt på Institut for Idræt i København mandag den 28. april. Dette års tema var "friluftslivsuddannelser". Se evt. blad nr. 53 for yderligere uddybning. Velkomst ved foreningens formand Johnnie Bøtke Laursen samt Erik Mygind, IFI. Efter en præsentation af seminar-deltagerne fortalte Johnnie kort om baggrunden for Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv. Dernæst gav han et historisk rids over begrebet friluftsliv

og specielt uddannelserne i Danmark. Det affødte bl.a. følgende spørgsmål til forsamlingen:

Er der plads/arbejde til alle de nye friluftslivsvejledere, der bliver uddannet i disse år?

Hvad er friluftslivet egentlig godt for i relation til børn og unge?

Søren Andkjær fra Institut for idræt og biomekanik på Syddansk Universitet i Odense tog derefter over. Han lagde ud med overvejelser om bl.a. begrundelsen for at uddanne i/til friluftsliv, jobmuligheder

samt forholdet mellem oplevelse-refleksion-kompetence. Endvidere mente han, at man i dag må betragte friluftsliv som et kulturelt fænomen, og at det derfor er meningsløst at debattere, hvad der er „rigtigt og forkert“ friluftsliv. Søren gav derefter sit bud på nogle af de kvaliteter/kompetencer en friluftslivsvejleder bør besidde. Der kan i den forbindelse henvises til Søren's artikel i dette blad! Sluttende med en hurtig gennemgang af SDU's uddannelsesstilbud gav Søren ordet videre til Henning Madsen fra Den frie Lærerskole i Ollerup.

Henning lagde ud med at fortælle, hvad en friluftsvejleder IKKE skulle være.... Vi skal ikke være adventureskabere, men i langt højere grad „læne” os op ad de nordiske friluftstraditioner. I friluftsliv er det turen, der er det centrale. Der bør ifølge Henning fokuseres meget på ”tur-efter-evne-princippet” samt tryghedsmomentet i stedet for risikomomenter. Vi bør fremover skelne mellem, hvad der er friluftsliv, og hvad der er naturoplevelser. Friluftsliv er ikke kun idrætsaktiviteter, men også natur! Henning sluttede lidt provokerende med at foreslå friluftsvejlederuddannelsen som en overbygning på naturvejlederuddannelsen! Endvidere foreslog han, at man indførte en form for ”friluftsbetegnelse”, et duelighedstegn til naturen....

Næste mand på podiet var Christian Taftenberg, projektleder på studiet i Viborg. Han indledte med en snak omkring informationstidens natursyn, hvor det naturlige er blevet unaturligt! Ifølge Christian uddanner man i Viborg friluftsvejledere til det pædagogiske område, konsulenter og som guider. I praksis kan disse funktioner dog ikke adskilles. Han efterlyste gode idéer til, at friluftsvejlederne blev mere synlige i landskabet.

Som sidste oplægsholder fortalte Per Mosin fra CVU-Vest om friluftsvejlederuddannelsen i Esbjerg. Denne uddannelse er i modsætning til de andre en deltidsuddannelse. Han mente, at det er vigtigt at forholde sig professionelt og kritisk til de

mange nye uddannelser. ”Det er farligt, hvis man blot bevidstløst udbyder uddannelser på dette felt”. Endvidere sagde Per, at han som ny person i dette forum havde oplevet det som et meget svært område at trænge ind i for udenforstående! Derefter påpegede han betænkeligheder ved at have en uddannelse, hvor mere eller mindre alle består alt. Det er vigtigt at stille krav. Hvis alle kursister består, må kravene være for små! Afslutningsvis fortalte Per, at de i Esbjerg havde gode erfaringer med at integrere IT i uddannelsen. Det er specielt velegnet når det handler om deltidsuddannelser.

Derefter var der tid til at spise i instituttets kantine inden deltagerne blev sat i grupper for at debattere nogle af de fokuspunkter, der var fremkommet i løbet af formiddagen. I det efterfølgende plenum blev der bl.a. foreslået oprettet et ”uddannelsessamråd” med udgangspunkt i Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv. Man så f.eks. havkajaksamrådet som inspirationskilde. Derudover fremkom der en idé til at indføre et ”friluftsvejledermærke” á la naturvejledernes ugle. Formålet skulle være at synliggøre og opkvalificere friluftsvejlederne. Med udgangspunkt i en basisdel kunne man forestille sig, at man som friluftsvejleder var specialist indenfor enkelte friluftsdiscipliner som f.eks. havkajak, sejlsads eller træklatrung. Der blev i den forbindelse nævnt aspekter som mulighed for merit, standardisering, bedømmelse/eksamen samt overgangsordning. Disse

skal grundigt overvejes og indarbejdes i et eventuelt videre arbejde med ideen.

Dernæst blev debatten drejet over på aktiviteterne. Skal/bør vi inddrage elementer fra adventure/cross/ekstremidræt etc.? Der var bred enighed om ikke at være berøringsangste over for disse nye begreber, men også at forholde sig kritisk til dem – passes der på naturen og på deltagerne? For mange unge kan det være en vej ind i friluftslivet.

På spørgsmålet om samarbejdspotentialer mellem de forskellige studiesteder var velvilligheden stor – ikke mindst på et konkret plan for studerende om at opsøge hinanden i deres respektive egne af landet og dermed komme på tur i nye områder og sammen med andre end de gængse. For flere af studierne gjaldt det, at der er meget tid struktureret af de studerende selv, som også kunne anvendes til at komme rundt i landet. På det mere formelle plan med opgaveregistrering og gøre brug af viden fra forskellige studiesteder nåede vi ikke så langt, men der ligger en opgave og venter.

Johnnie Bøtke Laursen og Erik Mygind afsluttede med at sige tak for en spændende og indholdsrig dag. Håbet om at kunne styrke samarbejdet og kendskabet mellem friluftsvuddannelserne både på et officielt og på det mere uformelle plan er blevet styrket.

DELTAGELSE, ORGANISERING OG UDVIKLING I DANSK FRILUFTSLIV

Af Søren Andkjær

INTRODUKTION

Projektet *Friluftsliv i det 21. århundrede. Dansk friluftsliv - pædagogik og perspektiver* støttes af Friluftsrådet og DGI-Forskning og planlægges afsluttet i løbet af 2003. Her fremlægges tankerne bag projektet samt en række foreløbige resultater¹.

Den overordnede hensigt med projektet er at undersøge og diskutere friluftsliv i Danmark. Delmålene er følgende:

- at beskrive og diskutere udviklingen indenfor pædagogisk formidlet friluftsliv i Danmark i de sidste 30 år
- at analysere friluftsliv i Danmark idag og diskutere mangfoldigheden
- at opstille visioner/scenarier for fremtidens friluftsliv i Danmark.

Den mere personlige baggrund for projektet er ønsket om at opnå en større forståelse for det praktiserede friluftsliv i Danmark i dag. Hermed er håbet at komme bag om myter og holdninger i forhold til „rigtigt eller forkert“ friluftsliv og arbejde frem imod en pædagogisk diskussion af kvaliteter og muligheder for fremtidens friluftsliv i Danmark.

TEORIER OG METODE

For at undersøge hvordan friluftsliv i Danmark har udviklet sig igennem de sidste 30 år

foretages et litteraturstudium samt indsamling af kvantitative data.

En central teori handler om sektorer i samfundslivet, organisering og betydningen i forhold til praksis (Pestov V., 1996, Ibsen B., 2000). Ifølge teorien har den måde, vi organiserer os på i samfundslivet, i f.eks. idræt eller friluftsliv, central betydning for de normer og værdier, som kommer til udtryk i praksis.

Intentionen om at undersøge pædagogisk friluftsliv i Danmark og påvise retninger eller delkulturer diskuteres via et casestudy (Flyvbjerg B. 1991, 2001, Maaløe 1996) med kvalitative interviews (Kvale S., 1994).

Fokuspunkter i analysen og tolkningen af de enkelte cases er følgende:

- organisation (kontekst)
- konkret aktivitetsform, målgruppe m.m.
- anvendt pædagogik, didaktik, metodik (lærerroller, formidling, kommunikation)
- pædagogiske mål og værdier (selvforståelse)
- naturbrug, -syn.

Afslutningsvis er det intentionen at diskutere hvilken (eller hvilke) udvikling(er) der tegner sig for fremtidens friluftsliv i Danmark? Her planlægges opstillet og diskuteret et antal (sandsynlige) scenarier. (Gundelach, 1992, Thastrup 1991)

for en fremtidig udvikling.

Friluftsliv ses i udgangspunktet som et kulturelt fænomen - en kulturel konstruktion. (Petersen 1999, Kaltenborn 1993). Der findes ingen universel forståelse eller definition som dækker fænomenet. Det er på denne måde et bredt begreb om friluftsliv som tages i anvendelse. (Friluftsrådet 1997). En central tese er, at friluftslivet konstant udvikles, og at dette bl.a. medfører en differentiering, hvor nye arbejdsformer og nye pædagogiske metoder tages i brug. På tilsvarende vis kan vi iagttage nye målgrupper, nye aktiviteter i naturen og dermed nye fortolkninger af friluftslivet.

Det kan påvises, at friluftslivet generelt udvikles i retning af mere individuelle og mere specialiserede aktiviteter med selvrealisering og personlig udvikling som mål. (Bischoff, 2000, Rupe 2000). Vi ser tilsvarende en udvikling i måden man ser på og bruger naturen (Troelsen, 2001, Fink 1995, Tordsson 1993).

RESULTATER

Der er gennemført en mindre kvantitativ undersøgelse af deltagelse og medlemstal i organiseret friluftsliv (Kofoed - upubliceret delundersøgelse 2002). Undersøgelsen omhandler bl.a. deltagelse i friluftsliv på højskoler, efterskoler, i idrætsorganisationer, de

uniformerede korps, samt private firmaer.

Resultaterne fra undersøgelsen bliver sammenholdt med data for uorganiseret deltagelse i friluftsliv (Jensen 1997, 1998).

Analysen viser en tendens til, at friluftsliv i dag i højere grad end tidligere (for 20-30 år siden eller tidligere) sker under en eller anden form for organisering. Friluftsliv dyrkes i dag i større udstrækning i offentligt/statsligt regi, eller det sker indenfor det private marked.

(Pestof, 1996). Tendensen svarer til det vi (i daglig tale) kalder friluftslivets pædagogisering, institutionalisering og kommerialisering (Andkjær, 1999, Tordsson, 1999).

Resultatet bliver interessant hvis vi sammenholder det med udviklingen i idrætten. Idrætsudfoldelse for voksne sker i dag i langt større grad (end tidligere - 1950) i uorganiseret regi eller indenfor den frivillige organisering – den tredje sektor. (Ibsen, 2000). For børn og

unges vedkommende ser vi den modsatte udvikling.

Udviklingen i friluftsliv er her i et vist omfang gået i en anden retning².

Undersøgelsen tyder på, at den tredje grønne bølge (Eichberg 1986) med udbredelsen af friluftsliv i særlig grad har fundet sted indenfor det offentlige (eller statsligt støttede institutioner) og indenfor det kommercielle marked (hel- eller halvprivate firmaer).

Populært eller polemisk kan vi måske sige, at det at dyrke friluftsliv har ændret sig fra „at gå på tur“ til „at tage på kursus“³. I takt hermed har det almindelige friluftsmenneske bevæget sig fra at være kajakroer til at være kursusdeltager/friluftsturist eller evt. friluft vejleder/kajakinstruktør.

En naturlig følge af udviklingen er da også, at undervisning og vejledning i friluftsliv i højere grad er blevet en pro-

fession, hvilket igen medfører uddannelser, kompetencekrav samt økonomi og konkurrence på området⁴.

Vi kan populært sagt kalde denne udvikling for en pædagogisering, professionalisering, kommerialisering samt specialisering af friluftslivet.

Et kvalitativt casestudy (Flyvberg, B, 1991, 2001) er gennemført med interview af vejledere på en række områder indenfor friluftslivet.

Ud fra de analyserede cases kan vi opstille en række kontraster som illustrerer forskelligheden eller spændvidden i dansk friluftsliv. Se oversigten nederst på siden.

Ud fra casestudiet kan vi konkludere at:

- der eksisterer to markante retninger eller traditioner indenfor friluftsliv i Danmark
- elementerne genfindes i større eller mindre grad i

	Det moderne	Det traditionelle
Inspiration/tradition	engelsk/amerikansk outdoor tradition - adventure	nordisk friluftsliv
Praksis	aktiviteter og teknik det ekstreme	det basale - livet, helheden (kultur/natur)
Pædagogisk mål	oplevelse, eventuelt mestring	Refleksion - holdning
Fokuspunkter	det personlige / individuelle (udvikling). (Evt. det sociale)	det sociale, det miljømæssige (politiske)
Virkemidler	risiko/sikkerhed (subjektiv - oplevet)	tryghed, medansvar
Formidlerrolle	instruktør, autoritet	vejleder
Natursyn	det naturvidenskabelige natursyn/byens natursyn (Fink, 1995, Troelsen 2001)	byens natursyn / eftertankens natursyn

dansk friluftsliv år 2000 – 2002.

- de enkelte cases repræsenterer sjældent den ene eller anden tradition i ren form.

Der er tale om en udvikling, hvor elementerne kombineres mere frit. Muligvis kan vi tale om en form for ”løsrivelse” fra traditionen⁵: Det er ikke længere nødvendigt eller pædagogisk (og/eller forretningsmæssigt) hensigtsmæssigt at holde sig til den ene tradition. Casestudiet giver grund til at tro, at der i Danmark i dag er mindst seks retninger indenfor det organiserede og pædagogiske friluftsliv. Primært ud fra de pædagogiske mål og den konkrete praksis kan følgende seks retninger påvises⁶:

1. Traditionelt nordisk friluftsliv:

Friluftsliv, hvor turen og naturen er i fokus og hvor vejledning, tur efter evne samt miljøbevidsthed er centrale begreber.

„...at aktiviteten skal rumme mere end selve aktiviteten, ikke...”

”For mig er det en vigtig vinkel også at kunne mestre nogle ting og kunne yde dåd på det, kunne klare at sætte folk i stand til på vores gode norske måde at gøre det svære med et smil.”

2. Aktiviteter og idræt i naturen:

Kortere forløb med leg, motion og idræt i naturen.

Målet er en blanding af motion, socialt samvær, naturoplevelse m.m.

„...den ene ting, der ligger i det, er kamp, altså at der er udfordring i det. For mig er det en væsentlig

kvalitet. Det at man skal anstrenge sig for at være af sted. Den anden del er en kvalitet, der skal være til. Der skal være en social side af sagen, der skal noget humor...”

3. Adventure – personlig udvikling og mestring:

Udfordringsaktiviteter, hvor den personlige udvikling er i fokus.

„... kodeordet er nok: det ekstreme som utroligt mange er meget fascineret af. Mange mennesker er optaget af det her med det ekstreme, og man kan sige, at vi også sælger vores kurser på, at vi et eller andet sted lækker med at sige, at hvis I kommer herved, så kan I prøve noget af det ekstreme...”

4. Teambuilding og samarbejds træning i naturen:

Aktiviteter med leg, konkurrence m.m. i naturen, hvor hensigten er at stimulere samarbejdsevnerne og udvikle teamfølelse.

„En overlevelsestur er i virkeligheden den mest ekstreme grad af teambuilding man kan lave, fordi når du har fundet ud af, at du kl. tre om natten slæber en anden med videre igennem den her tur, og du fan’me nok tror det er slut, så kan det godt kan være du har nærmest kravlet på alle fire, men I har hjulpet hinanden gennem tykt og tyndt, og I har sateme klarer sorger og glæder sammen, ikke, så er I godt nok rystet sammen, når man er færdige med jer.”

5. Naturundervisning – oplevelse og forståelse:

Undervisning i naturens verden bl.a. med et miljømæssigt sigte.

„... så er målet selvfølgelig at skabe en interesse, som giver et engagement, og som giver en vilje til at være med til at passe på og værne om, og også giver deltagerne lyst til at bruge naturen på en given måde...”

6. Ekstremidræt - adventure race.

Konkurrencer i naturen, hvor der indgår friluftsfærdigheder samt ekstreme præstationer (eks. bjergbestigning). Friluftsliv?

Ser vi nærmere på de påviste seks retninger eller kulturer i friluftsliv og sammenholder dem med organiseringen anes der et mønster.

Vi kan formode, at der eksisterer en sammenhæng mellem på den ene side organisering og på den anden side de pædagogiske værdier, metodikken, lærerrollen samt synet på naturen. Sagt på en anden måde kan der påvises et mønster og en sammenhæng mellem friluftskultur og organiseringsform (Pestof, 1996).

Undersøgelsen bekræfter på denne måde teorien om at organisering, dvs. relationen til samfundssektorerne, har betydning for de normer og værdier som repræsenteres og formidles. Vi overvejer flg. teser:

Orientering imod markedet betyder:

- større orientering mod det engelske/amerikanske friluftsliv – det moderne
- større fokus på aktiviteten og/eller teknikken
- brug af risikomomenter (oplevet risiko) som pædagogisk virkemiddel
- større fokus på den person-

- lige udvikling
- brug af instruktion som pædagogisk metode.

Orientering mod staten betyder:

- større orientering imod naturen (i modsætning til naturen som ramme for aktivitet)
- fokus på det miljømæssige (og dermed det holdningsmæssige, evt. politiske).

Orientering imod det civile liv betyder:

- større vægt på det basale friluftsliv
- større fokus på de sociale processer
- orientering imod de demokratiske processer.

Figuren nederst illustrerer tessen, hvor det overordnede perspektiv er organiseringen, og hvor værdier og arbejdsformer indplaceres herefter.

DISKUSSION

Det har vist sig overraskende vanskeligt at skaffe tal for del-

tagelse og aktivitet i organiseret friluftsliv i perioden 1970-2000. Der bliver i meget lille grad ført kontrol med og registreret antal, omfang og hyppighed af aktivitet. Det er derfor vanskeligt at dokumentere en markant udvikling.

Dette forhold reflekterer vel sagtens friluftslivs nære relation til det spontane, uorganiserede og ikke-formaliserede kultur- og fritidsliv. I forhold til den kvalitative del af undersøgelsen skal det relativt lille materiale fremhæves som en central usikkerhedsfaktor.

Der kan tænkes flere retninger, som adskiller sig fra de beskrevne på centrale punkter. På tilsvarende vis er det vanskeligt ud fra det analyserede materiale at sige noget entydigt om omfang og udbredelse af de forskellige delkulturer. Motivationen for og intentionen med projektet er at opnå en større forståelse for friluftsliv i Danmark i et historisk og aktuelt perspektiv. Projektet

har herudover en mere fremadrettet og perspektiverende del. På baggrund af de kvantitative og kvalitative analyser er ambitionen at opstille mulige og kvalificerede scenarier for udviklingen af dansk friluftsliv i fremtiden.

Fremtidsscenarierne vil bl.a. forsøge at opstille mulige svar på følgende spørgsmål:

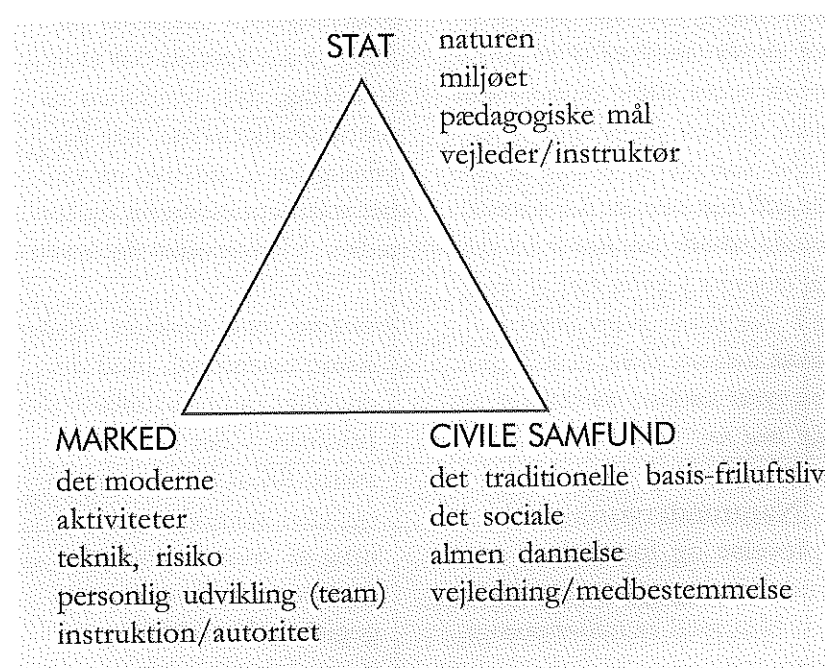
- vil der fortsat ske en vækst i aktiviteten i det organiserede, pædagogiske og kommercielle friluftsliv?
- vil der ske en stadig differentiering af friluftslivet med nye aktivitetsformer og nye (pædagogiske) mål og motiveringer?
- vil der ske en (stadig?) forskydning af fokus fra naturen og miljøet imod det personlige, oplevelsesmæssige?
- ??

Spørgsmålene forekommer centrale set i forhold til planlægning og formidling af friluftsliv samt ikke mindst med perspektiv på udvikling af fagområdet.

I Danmark vil udfordringen for fremtidens friluftsliv sandsynligvis bestå i både at stimulere og skabe velegnede rammer for det uorganiserede friluftsliv (den frivillige sektor) og samtidig kvalificere og udvikle den pædagogiske diskussion og praksis i forhold til de nye trends i friluftslivet.

REFERENCER

- Andkjær, S.: *Perspektiver for fremtidens friluftsliv*. In *Focus Idræt* 1, 2001.
- Bischoff, A. Odden, A.: *Ungdom*

og friluftsliv – endringer i lys av modernitetsprocesser. Bidrag til Stortingsmelding 2000.

Eichberg, H. m.fl.: De grønne bølger – Træk af natur- og friluftslivets historie. Børnebanke 1986
Fink, Hans: Eftertankens naturbegreb. In: Kristensen, Th.M. m.fl.: Mennesket og naturen. 1995.

Ibsen, B.: Kan vi organisere os i bedre form? In Focus Idræt 5/6 2000.

Jensen, Frank Søndergård: Friluftsliv i skovene. 1997 Friluftsliv i det åbne land 1998.

Kaltenborn, B.: Forskning på friluftsliv – bakgrunn og utvikling. In: Vårt Friluftsliv. Temabeste 3 NINA, 1993.

Kofoed, L.: Undersøgelse af friluftslivets udvikling i Danmark 1970 – 2000 (upubl. delundersøgelse, SDU 2001).

Pestoff, Victor A.: Den tredje sektor og civilsamfundet – nogle begrebsmæssige overvejelser. In: Rasmussen: Den tredje sektor. Soc. forskningsinst.. 1996.

Pedersen, Kirsti: "Det har bare vært naturlig" Friluftsliv, kjønn og kulturelle brytninger. Alta 1999.
Tordsson, Bjørn: Perspektiv på friluftslivets pedagogik. Bø 1993.
Tordsson, B.: Å skue bakover og å spejde forover. Focus Idræt 4. 1999.

FODNOTER

¹ Artiklen er en lettere revideret udgave af oplæg på konferencen Forskning i friluft, arrangeret af FRIFO (det norske „Friluftsråd”), nov. 2002.

² Det drejer sig om voksnes deltagelse i friluftsliv og vi sammenholder med voksnes deltagelse i idræt.

³ Traditionen med at „tage på

tur” har ikke de samme dybe rødder eller samme betydning i Danmark som eksempelvis i Norge. Kortere ture med aktivitet i skoven eller på stranden har dog traditionelt hørt til danskernes kultur og fritidsvaner (Jensen 1997, 1998).

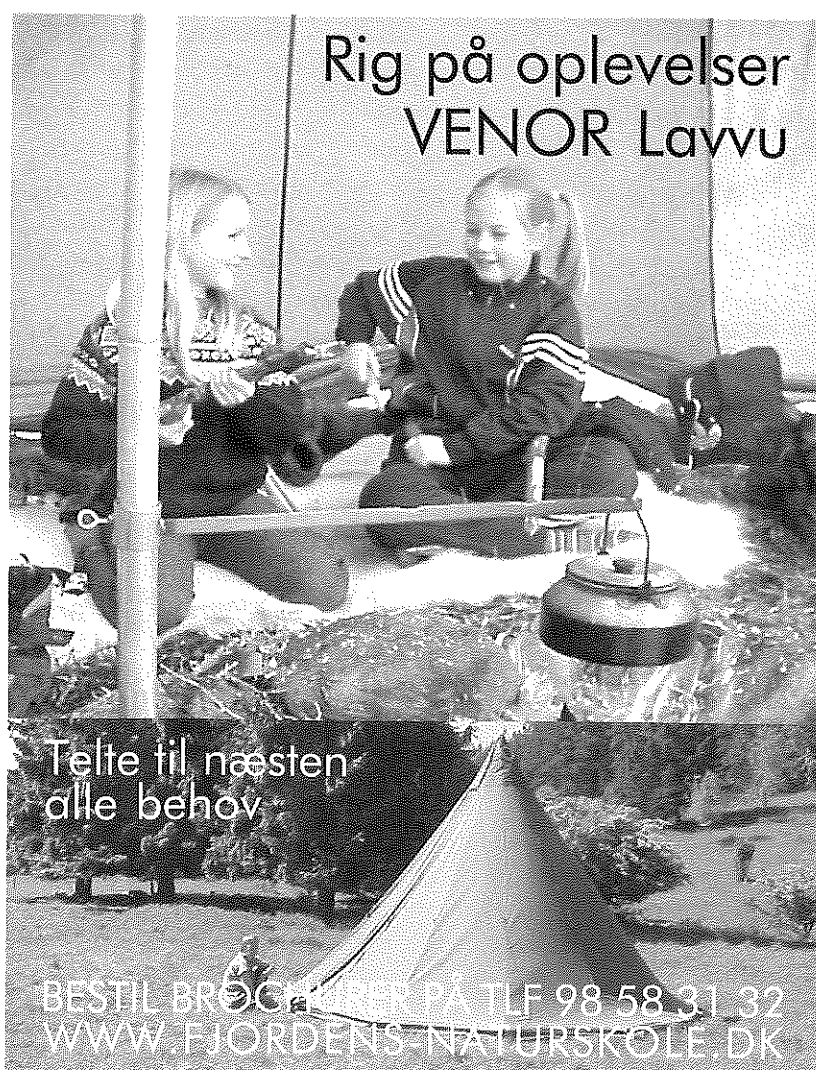
⁴ Vi kan se denne tendens i den til tider skarpe debat om mål og midler i friluftsliv samt i hele udviklingen frem mod standardiserede normer for uddannelse og kompetence indenfor grene af friluftsliv (eks. klatring og kajak).

⁵ Det skal her tilføjes, at dansk friluftsliv organiseret i en pædagogisk kontekst gennem de

sidste 30 år i hovedsagen har været inspireret af nordisk – norsk og svensk friluftsliv (Edinger 1997). En undtagelse herfor er dog spejderbevægelsen.

⁶ Citaterne (i kursiv) stammer fra interviews med instruktører og vejledere i friluftsliv.

⁷ Her er medtaget de centrale referencer. For yderligere referencer kontakt forfatteren.

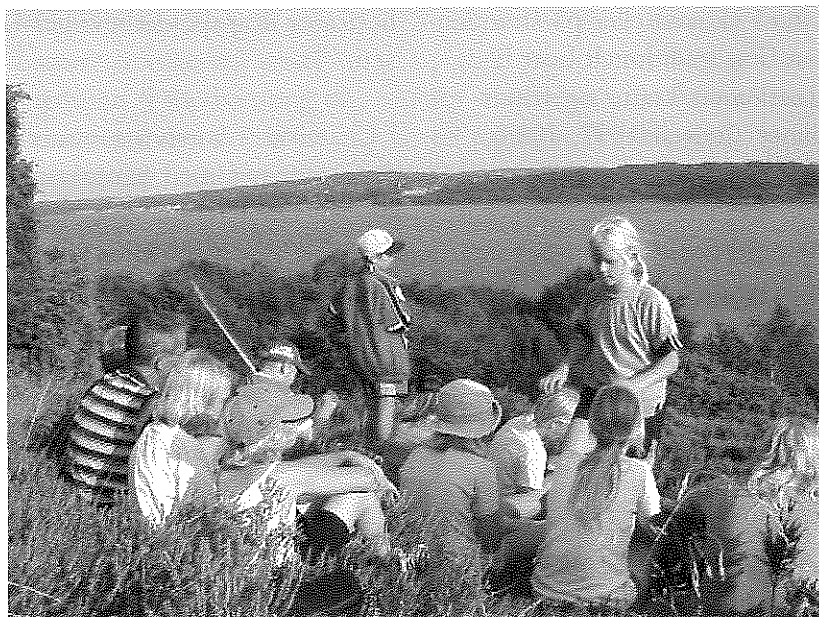

Rig på oplevelser
VENOR Lavvu

Telte til næsten
alle behov

BESTIL BROCHURER PÅ TLF 98 58 31 32
WWW.FJORDENS-NATURSKOLE.DK

RUNDT OM MARIAGER FJORD

Af Reiner Merke

Som faglærer på en friskole og som naturvejleder er det altid spændende at udforske friluftslivets mange muligheder. I årenes løb har jeg tilrettelagt en del ture omkring Mariager Fjord. En af disse ture fører rundt om inderfjorden. Turen varer i alt 3 dage og er på ca. 40 km, hvoraf ca. 8 km sejles i små fiskerbåde. Jeg arrangerer denne tur både for børn (fra 5. til 10. klasse) og friluftsudannelser, seminarier og andre interesserede.

På Vindblæs Friskole tilbyder jeg et valgfag som jeg kalder Vildmarksliv. Der må gerne være lidt eventyr i navnet. Og turen giver faktisk en fornemmelse af vildmark (når du spørger børnene).

Eleverne inddeler sig i 3-4 mands madgrupper. På en seddel giver jeg gode råd angående varme retter og pålæg og

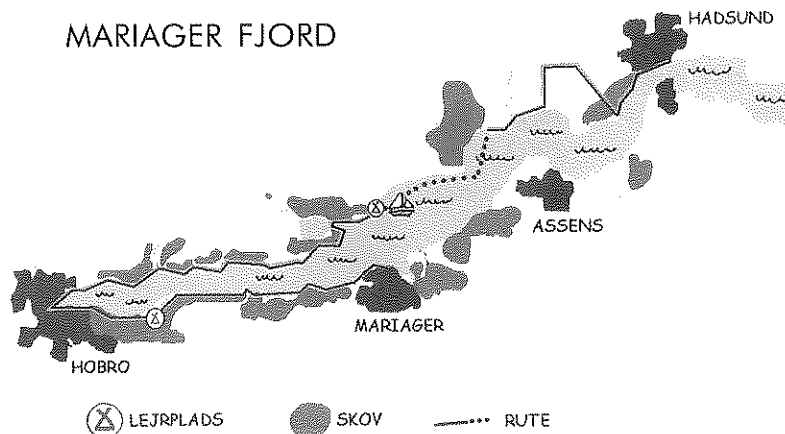
mængder. Alt slik i store mængder betragter jeg som fælles ejendom og deler ud med rund hånd. Det er rygtedes og har begrænset slikmængden væsentligt. En udførlig udstyrsliste hjælper forældrene og barnet med at huske det hele. En speciel besked til forældrene med fed skrift afhjælper en del problemer for mig. Husk at jeres børn skal pakke rygsækken, ikke I! Ellers kommer jeg til at pakke 18 rygsække næste morgen. Det er det hele. Nåja., der

ringer selvfølgelig nogle bekymrede forældre, men når de har styr på det, skal det nok lykkes.

På den store dag mødes vi så i Mariager (se kort). Forventningsfulde børn, snakken går livligt, imens jeg går rundt og vejer deres rygsække. Er den tungere end $\frac{1}{4}$ af deres kropsvægt, må nogle ting blive tilbage. Der sker altid morsomme episoder her. Mest med forældrene! Før turen har jeg aftalt med en voksen at være med som medhjælper. Og det er alle tiders, når det først er klarlagt, hvem der bestemmer på turen.

Børnene og jeg starter med at aftale, hvem der går foran og hvor vi skal holde pause. Ellers vil nogle elever bare tonse derudad og miste oplevelsen. Pausestedet bliver markeret på et kort som alle elever har en kopi af. Der bliver også aftalt, hvem der går sidst. I starten er det f.eks. den voksne eller nogle mere modne elever. På visse strækninger går jeg også bagest, hvor jeg

MARIAGER FJORD

ved eller kan se at det er nødvendigt. Det kan faktisk være lidt tungt her. Det er her de modløse, hjemvefolket, vab-lerne og de „tunge” rygsække mødes.

Efter de første 10 minutter holder vi en kort pause, hvor vi justerer rygsæk, sko, tøj osv. Og så går det bare derudad.

Ved en længere pause tager man sko og sokker af, så fødderne får frisk luft. Selv meget trætte børn kan pludselig live op igen og tumle rundt. I starten har eleverne ofte for meget tøj på (forældreomsorg), og de skal hjælpes til at justere det efter belastningen.

Vi går nede ved vandet så meget som muligt. Falske bakker (erosionsdale) rejser sig 50 m op langs kysten og giver indtryk af store skovområder. Hvor vejen er for sumpet, må vi ind i skoven og følge vildtvekslerne. Over 2 m høje sivområder med en masse små grøfter, det gør turen ekstra spændende. Der er bakker fyldt med ene, en bred å osv. Jeg tilrettelægger turen, så den bliver mest muligt spændende og udfordrende. Der er selvfølgelig forskel på en børne- eller voksentur. Nogle gange må vi også i vandet for at komme uden om vanskelige områder. Her beholder vi strømperne på for ikke at skade fødderne på de skarpe blåmuslinger. Om sensommeren kan vi æde os blå i hovedet i brombær, blåbær eller moreller. Senere er der masser af vilde æbler. Vi har plasticpresenninger med, som vi bruger som bivuak. To store bivuakker giver plads til ca. 18 børn. Jeg bruger to stænger pr. bivuak;

stængerne kan på turen bruges som vandrestokke.

I midten af bivuakken sættes en pind, som vi finder i skoven eller på stranden. (Se flere oplysninger på internet-adressen: www.fjordens-naturskole.dk). Pløkposen fyldt med græs putter vi over den, så presenningen ikke beskadiges. Regner det meget, sætter vi begge bivuakker sammen til et stort spidstelt med sideindgang. I rimeligt vejr laver vi et bål imellem bivuakkerne. Den første aften varmes den forberedte mad blot i trangiaen. Når vi kommer til næste soveplads, har en af forældrene lagt et depot ud med aftensmad (dåser), morgenmad og frokost. Det gør jeg kun med børn. Voksne kan selv bære maden.

Om morgenen hænges sove-

poserne til tørre, så nattehørmønter luftes ud. Plastrene fordeles og et nyt eventyr venter. Og pausen i „Paradiset” er hele turen værd.

Efter den anden overnatning skal vi passere en bred å og store sivområder. På grund af en uvillig lodsejer har jeg hyret to lokale fiskere, der sejler os udenom. Trætte som de er glæder de sig meget til sejlturen. Efter nogle kilometer stopper turen igen ved et lille fiskerleje, og herfra vandrer vi videre. Varmen får vi hurtigt, da der er en stejl skråning på 50 m der skal bestiges. En fedtet lerskråning som er en oplevelse i fugtigt vejr. Her skal de stærke gøre en ekstra indsats. Ellers hjælper man først og fremmest sit madhold. Fordele trangiaen, ekstra op-

pakning, maden osv. Opstår der problemer undervejs, som gruppen ikke kan klare, må andre grupper eller de voksne hjælpe til. Denne løsning har jeg gode erfaringer med.

Ved målet er der en masse trætte og stolte børn. De har lært noget af deres flotte lokalområde at kende og er som regel meget begejstrede over turen. Ud over leje af fiskernes både og maden koster turen ingen ting. Jeg har stormkøkkener til grupperne og presenninger til bivuakkerne. Så lidt skal der til for at få en kæmpe naturoplevelse.

Se også billeder på www.vindblaes.dk og klik på linket „Friluftsliv“.

KANOSAMRÅDET ER EN REALITET

Af Tom B. Hansen

Efter opfordring fra Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv, har jeg, i samarbejde med Lars Borch (naturvejleder for Ungdomsringen og Efterskoleforeningen) og Flemming Torp (leder af Kattinge Værk), etableret et kanosamråd.

Kanosamrådet ligger i forlængelse af havkajaksamrådet og tankerne bag arbejdet er stort set de samme. Ved kajaksejladss er der helt naturligt nogle forhold, som folk tænker over, inden de begiver sig ud. Disse tanker er ikke så naturlige, når det gælder kanosejladss. Alle tror, at de kan sejle kano, og rigtigt mange tager ansvaret for børn og unge og sejler i kano med dem. Det går heldigvis godt de allerfleste gange.

Kanosamrådets arbejde sigter på at få lavet nogle retningslinier for voksne, der tager børn

og unge med ud at sejle kano. Vi har valgt at sigte lidt højere, og vil arbejde på, at kanosamrådets arbejde bliver officielle sikkerhedskrav til voksne, der arbejder i den offentlige sektor. Vi vil i samrådet støde ind i forskellen mellem arbejde og fritid, hvilket vi må afprobleretisere hen ad vejen.

Kanosamrådet har afholdt sit første møde på Kattinge Værk den 30. marts. Der var inviteret repræsentanter fra de fleste skoleformer, højere læreanstalter, de uniformerede korps, DGI og Dansk Kano- og Kajakforbund.

Det var et godt møde og repræsentanternes synspunkter var ikke så langt fra hinanden som forventet. Vi fandt hurtigt et fælles fodslaw og arbejdede os hen imod et indhold i beskrivelsen af et tredages kanolederkursus, der skal være for-

udsætningen for at tage børn og unge ud at sejle kano. Det vigtige i indholdet er, at vi ikke fortaber os i tekniske detaljer. Det er ikke så teknisk præget at sejle i kano som det er at sejle i kajak. En meget vigtig del af indholdet skal være almindelig hensyntagen, naturfærdselsregler og naturkendskab.

En af de største knaster var, om kurset skulle afsluttes med en prøve. Det er endnu for tidligt at spå om, hvor vi lander, men jeg er overbevist om, at det nok skal lykkes at finde konsensus.

En anden „detalje“, der blev diskuteret indgående på mødet, var spørgsmålet om førstehjælp. Vi mener alle, at det er nødvendigt, at en voksen, der tager børn og unge med ud at sejle, kan et minimum af førstehjælp. Derfor bliver det et optagelseskrav til kurset, at man har taget et 12 timers kursus i førstehjælp.

Samtidig bliver det spændende om kanosamrådets arbejde kan blive grundlag for en officiel beskrivelse af sikkerhedskravene på området. I så fald vil det være første gang, at der på et risikofyldt område i friluftsliv, bliver sat krav til de voksne, der sejler kano i f.eks. skoleregi.

Næste møde er programsat til efter sommerferien, så fortsætter vi arbejdet.

God sommer

FRILUFTSBOGKLUBBEN

Af Carsten Damsgaard

På Dansk Forum for Natur- og Friluftslivs årsmøde den 27. april i København fremlagde bogklubben også årets beretning og regnskab for 2002.

Der er i alt solgt 192 bøger og omsat for i alt 28.758,50 kr. I forbindelse med årsmødet og seminaret blev der solgt ud af en del bøger fra boglisten. Der blev på disse to dage solgt bøger for over 9000 kr. Der er således taget en del bøger af listen og en enkelt bog sælges på tilbud. De sidste syv eksemplarer af „Telge-spike-smi” sælges således til 100 kr. pr. stk. Nye på listen er en amerikansk video omhandlende grønlændervending samt en amerikansk kajakhåndbog.

THE KAYAK ROLL

Af Kent Ford

Denne gang forsøger vi igen med en video. The Kayak Roll er en meget instruktiv video, der primært omhandler „kajak-rulning”. Den indeholder kry-stalklare undervandsfotos, animationer samt instruktioner, der viser de forskellige teknikker på fremragende vis.

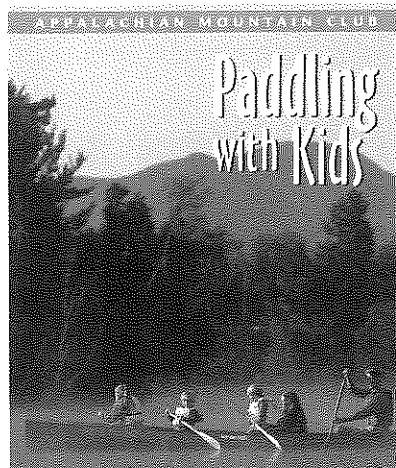
Udover „trin-for-trin” anvisninger er der afsnit om gode tips og råd. Kajakroning skal selvfølgelig ikke foregå i sofaen og foran fjernsynet, men videoen kan efter min bedste overbevisning supplere „vandtræningen” på bedste vis.

55 min. farvevideo. 195 kr.

PADDLING WITH KIDS

Af Bruce Lessels og Karen Blom

Der er her tale om en nyere bog, der beskæftiger sig med det at padle kano og ro kajak med børn og unge. Kapitlerne omhandlende teknik, sikkerhed og udstyr er

der ikke så meget nyt i. Derimod er der et udmærket mindre kapitel om „kano/kajak-pædagogik” samt gode afsnit omkring lege og øvelser i kapitlet „Games and other ways to reach kids”.

167 sider med mange sort/hvid fotos og illustrationer. 150 kr.

REST UDSALG

DE SIDSTE SYV
EKSEMPLARER AF
BOGEN „TELGE-
SPIKKE-SMI”
SÆLGES FOR
KUN 100 KR. PR.
STYK

BOGLISTEN

Best. nr.	Titel/forfatter	Sprog	Omtale	Pris
BU-01	"Udendørs pædagogik", Dahlgren og Szcsepanski	Dansk	51/02	160,00
TI-02	"Sug i magen og livskvalitet", Gunnar Breivik	Norsk	52/02	215,00
NH-05	"Telge-spikke-smi" Breiset og Gunnerød	Norsk	49/02	100,00
UB-20	"Friluftsliv på vinteren", Rolf Olsson	Svensk	48/01	135,00
SF-25	"Enkelt friluftsliv", Roger Isberg	Svensk	53/03	195,00
DB-30	"De 100 bedste Trangia opskrifter", Johansen og Stummann	Dansk	42/00	69,00
FA-35	"Grønlandskajakken", Smedemark og Henriksen	Dansk	48/01	150,00
NO-46	"Friluftsliv – grunnbok", Bischoff og Mytting	Norsk	41/00	225,00
BL-50	"Complete book of seakayaking", Derek Hutchinson	Engelsk	30/96	205,00
PR-61	"Fjällboken", Grundsten og Palmgren	Svensk	51/02	195,00
CO-71	"The kayak Röll" (video), Kent Ford	USA	54/03	195,00
CO-72	"Paddling with kids", Bruce Lessels & Karen Blom	USA	54/03	150,00
BC-77	"How to shit in the woods", Kathleen Meyer	USA	47/01	95,00
BC-78	"Canoe and Kayak Handbook", Franco Ferrero	Engelsk	52/02	195,00
BC-79	"Creative outdoor work...", Alan Smith	Engelsk	53/03	150,00
WW-80	"Långfärdskajak", Karin Mentzing	Svensk	42/00	205,00

Alle priser er inkl. dansk moms og gældende pr. 1.6.2003.

Dertil kommer ekspedition/forsendelse på 50 kr. uanset antal bøger.

Forbehold for evt. udsolgte bøger samt prisstigninger, der skyldes kursændringer.

Da vi kun har nogle enkelte af bøgerne på lager, må der ofte påregnes en leveringstid på min. 1 måned efter bestilling. Bestil evt. via hjemmesiden: www.danskfriluftsliv.dk.

✂-----

Friluftsbogklubben – bestillings kupon
Jeg bestiller hermed følgende bøger:

best.nr.	antal	best.nr.	antal	best.nr.	antal
_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____	_____	_____

Medlemsnummer (står på bagsiden på bladet!): _____

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

Telefonnr.: _____

Bestillingskuponen adresseres til: Friluftsbogklubben, att. Carsten Damsgaard, Varnæsvej 750, Bovrup, 6200 Aabenraa

FRILUFTSLAGERET GIVER DIG RÅD

For os er friluftslivet en livsstil. Med en bred baggrundsviden inden for næsten alle former for udeaktiviteter, er vi i stand til at rådgive dig, uanset hvilken type udeliv, du dyrker. Friluftslageret har det største udvalg af udstyr til friluftsliv. Kig forbi forretningen i Odense eller besøg vores butik på nettet på www.friluftslageret.dk og se vores store udvalg.

Medlemmer af Dansk Forum for Natur- og Friluftsliv opnår 20% rabat på alle* varer i Friluftslageret. (*Gælder ikke GPS, mad- og tilbudsvarer.)

friluftslageret